

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ Ε Ε ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ *κατά* ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 40317/08)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

3 Φεβρουαρίου 2011

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση **È È** και λοιποί κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε Επιτροπή αποτελούμενη από τους:

Elisabeth Steiner, *πρόεδρο,*

Sverre Erik Jebens,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

και τον André Wampach, *αναπληρωτή γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 13 Ιανουαρίου 2011,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 40317/08) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από είκοσι δύο υπηκόους του Κράτους αυτού, τα ονόματα των οποίων εκτίθενται στο παράρτημα («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 28 Ιουλίου 2008 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από την κυρία Ζ. Τσιλιούκα-Μούσμουλα, δικηγόρο Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Ζ. Χατζηπαύλου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 16 Νοεμβρίου 2009, ο πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τις αιτιάσεις τις ελκόμενες

από τα άρθρα 6 § 1 (διάρκεια της διαδικασίας) και 13 της Σύμβασης. Κατ'εφαρμογή του Πρωτοκόλλου αριθ.14, η προσφυγή ανατέθηκε σε μία Επιτροπή.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες, με εξαίρεση εκείνων υπό τους αριθμούς 4 έως 9, ανήκουν στο Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) με την ιδιότητα των ιατρών και εργάζονται ή εργάζονταν στο δημόσιο νοσοκομείο Ευαγγελισμός.

1. Η διαδικασία που εισήχθη την 1^η Φεβρουαρίου 1995

5. Την 1^η Φεβρουαρίου 1995, οι προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 1 έως 3 και 10 έως 22 καθώς και ο Αλέξανδρος Αυγερινός, του οποίου είναι κληρονόμοι οι προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 4 έως 9, κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση ακύρωσης της άρνησης του νοσοκομείου να τους καταβάλει αποζημίωση για υπερωριακή απασχόληση, η οποία είχε ορισθεί στο 1/65 του βασικού μισθού τους με απόφαση της 14^{ης} Ιουνίου 1991 του υπουργού Οικονομίας, ενώ είχαν λάβει, μεταξύ 1^{ης} Ιουλίου 1991 και 31^{ης} Δεκεμβρίου 1993, ποσό που αντιστοιχούσε στο 1/100 του μισθού τους, στη βάση μίας απόφασης της 29^{ης} Ιουλίου 1991 του ίδιου υπουργού. Η τελευταία απέκλειε τους ιατρούς του ΕΣΥ από την αύξηση της αποζημίωσης.

6. Με μία προδικαστική απόφαση της 28^{ης} Ιουλίου 1997, το διοικητικό πρωτοδικείο απηύθυνε αίτημα στο υπουργείο Οικονομίας να το ενημερώσει αν η υπουργική απόφαση της 29^{ης} Ιουλίου 1991 είχε κοινοποιηθεί στους ενδιαφερόμενους οργανισμού και είχε τοιχοκολληθεί

υπόψη του προσωπικού. Με μία προδικαστική απόφαση της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1998, το διοικητικό πρωτοδικείο επανέλαβε το ίδιο αίτημα. Με μία τρίτη προδικαστική απόφαση της 13^{ης} Σεπτεμβρίου 2001, το διοικητικό πρωτοδικείο απηύθυνε αίτημα στο υπουργείο Οικονομίας να το ενημερώσει αν η απόφαση της 14^{ης} Ιουνίου 1991 είχε πράγματι εφαρμοσθεί στους υπαλλήλους του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

7. Οι προσφεύγοντες ζήτησαν και έλαβαν τρεις αναβολές των συζητήσεων. Η πρώτη, από τις 13 Μαΐου 1996 αναβλήθηκε για τις 24 Φεβρουαρίου 1997, η δεύτερη, από τις 31 Ιανουαρίου 2001 για τις 23 Μαΐου 2001 και η τρίτη, από τις 30 Ιανουαρίου 2008 για τις 26 Μαρτίου 2008, εν αναμονή της απόφασης της Μείζονος Σύνοψης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση *È È κατά Ελλάδα* (αριθ. 27278/03) η οποία εκδόθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2008.

8. Με απόφαση της 4^{ης} Ιουνίου 2008, το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε την αίτηση των προσφευγόντων. Έκρινε ότι η υπουργική απόφαση της 14^{ης} Ιουνίου 1991 έπρεπε να θεωρηθεί ως ανυπόστατη, όπως είχε ήδη κρίνει το Συμβούλιο της Επικρατείας σε άλλες περιπτώσεις, διότι ο τύπος για τη δημοσίευσή της δεν είχε τηρηθεί.

9. Στις 27 Οκτωβρίου 2008, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση. Στις 26 Μαρτίου 2009, το δικαστήριο απέρριψε την έφεση των προσφευγόντων.

10. Στις 8 Οκτωβρίου 2009, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Συμβούλιο της Επικρατείας. Η διαδικασία είναι ακόμα εκκρεμής.

2. Η διαδικασία που εισήχθη στις 29 Δεκεμβρίου 1998

11. Στις 29 Δεκεμβρίου 1998, ορισμένοι από τους προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών μία αίτηση

όμοια με την προηγούμενη η οποία όμως αφορούσε την περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 1994 έως 31 Ιουλίου 1996.

12. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τις 26 Ιανουαρίου 2000, αναβλήθηκε πέντε φορές, εκ των οποίων τρεις με αίτημα των προσφευγόντων και δύο με αίτημα της αντίδικης πλευράς. Έλαβε χώρα στις 19 Σεπτεμβρίου 2001.

13. Με απόφαση της 30^{ης} Νοεμβρίου 2001, το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε την αίτηση των προσφευγόντων. Έκρινε ότι τόσο η υπουργική απόφαση της 14^{ης} Ιουνίου 1991 όσο και εκείνη της 29^{ης} Ιουλίου 1991 δεν είχαν τοιχοκολληθεί όπως προέβλεπε ο νόμος. Συνεπώς, καθώς είχαν δημοσιευθεί κατά παράβαση των διατάξεων του νόμου, έπρεπε να θεωρηθούν ανυπόστατες. Το διοικητικό πρωτοδικείο επεσήμανε, επιπλέον, ότι η απόφαση της 29^{ης} Ιουλίου 1991 είχε ακυρωθεί με απόφαση της ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας διότι είχε κριθεί *ultra petita*.

14. Στις 9 Μαΐου 2002, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν έφεση ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, το οποίο συνεδρίασε στις 7 Μαΐου 2003 και απέρριψε την έφεση στις 30 Σεπτεμβρίου 2003.

15. Στις 17 Μαΐου 2004, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για τις 13 Ιουνίου 2005, αναβλήθηκε αυτεπάγγελτα για τις 16 Ιανουαρίου, κατόπιν για τις 23 Οκτωβρίου 2006, 21 Μαΐου, 26 Νοεμβρίου 2007, 14 Απριλίου, 1^η Δεκεμβρίου 2008 και 1^η Μαρτίου 2010, ημερομηνία κατά την οποία αυτή έλαβε χώρα. Σύμφωνα με τις εξηγήσεις που παρείχε η Κυβέρνηση, η υπόθεση αναβλήθηκε λόγω του γεγονότος ότι μία άλλη υπόθεση, η οποία αφορούσε ένα ζήτημα το οποίο θα είχε επίπτωση επί εκείνης των προσφευγόντων, εκκρεμούσε ενώπιον του ίδιου τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η διαδικασία εκκρεμεί ακόμη.

Μία δεύτερη ομάδα των προσφευγόντων (υπό τους αριθμούς 3, 10, 17, 19, 21 και 22) είχε ασκήσει την ίδια αίτηση η οποία είχε το ίδιο αντικείμενο με εκείνη των υπολοίπων, αλλά με ένα άλλο ξεχωριστό εισαγωγικό της δίκης έγγραφο με ημερομηνία 19 Σεπτεμβρίου 2001. Το πρωτοδικείο εξέδωσε την απόφασή του στις 25 Απριλίου 2005. Οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση στις 14 Νοεμβρίου 2005, αλλά δεν έδωσαν συνέχεια σε αυτή διότι είχαν εν τω μεταξύ ασκήσει ένα τρίτο ένδικο μέσο, στις 19 Δεκεμβρίου 2001 (πιο κάτω παράγραφος 16).

3. Η διαδικασία που εισήχθη στις 19 Δεκεμβρίου 2001

16. Στις 19 Δεκεμβρίου 2001, οι προσφεύγοντες άσκησαν ομοίως ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημίωσης σε βάρος του νοσοκομείου και του Δημοσίου. Οι προσφεύγοντες ζητούσαν τα ίδια ποσά με εκείνα στις δύο προηγούμενες αγωγές για τις ίδιες περιόδους, αλλά στήριζαν αυτή τη νέα αγωγή σε άλλες νομικές διατάξεις.

17. Με απόφαση της 20^{ης} Ιανουαρίου 2005, το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε την αγωγή. Αναφορικά με μία από τις αιτιάσεις των προσφευγόντων που ελκόταν από την παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, το διοικητικό πρωτοδικείο έκρινε ότι η καταβολή σε εκείνους μίας αποζημίωσης για υπερωριακή απασχόληση, ορισθείσα σε ποσοστό 1/100 επί του μισθού τους, δεν συνιστούσε μείωση του βασικού μισθού τους και συνεπώς δεν τους στερούσε ένα αγαθό το οποίο τους είχε χορηγηθεί εκ του νόμου και το οποίο τους είχε στη συνέχεια αφαιρεθεί χωρίς αιτιολογία.

18. Στις 14 Νοεμβρίου 2005, οι προσφεύγοντες άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά ορισθεί για την 1^η Νοεμβρίου 2006, αναβλήθηκε πρώτα για τις 12 Δεκεμβρίου 2007, με αίτημα των προσφευγόντων εν αναμονή της προαναφερόμενης απόφασης

Αρβανιτάκη-Ρομποτή κατά Ελλάδα, και κατόπιν για τις 24 Σεπτεμβρίου 2008, λόγω αποχής των δικηγόρων και των γραμματέων των δικαστηρίων. Με απόφαση της 31^{ης} Μαρτίου 2009 (η οποία επιδόθηκε στους προσφεύγοντες στις 4 Σεπτεμβρίου 2009), το διοικητικό εφετείο απέρριψε την έφεση.

19. Στις 9 Οκτωβρίου 2009, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η διαδικασία είναι ακόμα εκκρεμής.

II. ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

20. Σύμφωνα με το άρθρο 33 του διατάγματος 341/1978 το οποίο ίσχυε κατά την ημερομηνία προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών από τους προσφεύγοντες, ο πρόεδρος του δικαστηρίου μπορούσε οποτεδήποτε να ορίσει τη συζήτηση σε μία πιο κοντινή ημερομηνία από εκείνη που είχε αρχικά ορισθεί, είτε αυτεπάγγελα είτε με αίτημα ενός εκ των διαδίκων.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

21. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται για τη διάρκεια των διαδικασιών ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Επικαλούνται το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το εφαρμοστέο τμήμα του οποίου έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας υπό (...) δικαστηρίου (...), το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεών του αστικής φύσεως (...)»

A. Επί του παραδεκτού

22. Κατά πρώτον, η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή λόγω μη τήρησης της εξάμηνης προθεσμίας. Ως προς τούτο, ισχυρίζεται ότι από το 2005, το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε σχηματίσει μία νομολογία, ιδίως τις αποφάσεις 3049/2005 και 3160/2005, η οποία ήταν δυσμενής για τις θέσεις των προσφευγόντων.

23. Κατά δεύτερον, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι μόνο οι προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 1, 2, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 και 20 συμμετείχαν στη δεύτερη διαδικασία η οποία άρχισε στις 29 Δεκεμβρίου 1998. Συνεπώς, όλοι οι υπόλοιποι δεν έχουν την ιδιότητα του «θύματος» με την έννοια του άρθρου 34 της Σύμβασης.

24. Κατά τρίτον, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι από το φάκελο δεν προκύπτει ότι οι προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 4 έως 9, κληρονόμοι του Αλέξανδρου Αυγερινού, αιτούντα και στις τρεις διαδικασίες ο οποίος απεβίωσε κατά τη διάρκεια αυτών, το 2005, υποκατέστησαν εκείνον προκειμένου να συνεχίσουν τη δεύτερη και τρίτη διαδικασία. Ως εκ τούτου ούτε αυτοί μπορούν να υποστηρίξουν ότι ήταν «θύματα» σε αυτές τις δύο διαδικασίες.

25. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι εκείνοι που αναφέρει η Κυβέρνηση είναι θύματα των επικαλούμενων παραβιάσεων στην ίδια βάση με τους υπόλοιπους. Υπογραμμίζουν ότι θεώρησαν σκόπιμο να συνεχίσουν

τις διαδικασίες ενώπιον των ανωτάτων δικαστηρίων διότι κατά το παρελθόν είχε υπάρξει σύγκρουση νομολογιών επί αυτού του είδους των ζητημάτων.

26. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι δεν μπορεί να επιληφθεί μίας υπόθεσης παρά μόνο αφού έχουν εξαντληθεί τα εθνικά ένδικα μέσα και εντός προθεσμίας έξι μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της οριστικής εσωτερικής απόφασης. Επιπλέον, δεν είναι αρμόδιο να αξιολογήσει τις πιθανότητες επιτυχίας των προσφευγόντων εφόσον αποφασίσουν να εξαντλήσουν τα εθνικά ένδικα μέσα. Πρέπει επομένως να απορριφθεί η ένσταση της Κυβέρνησης σύμφωνα με την οποία η υπόθεση δεν είχε καμία πιθανότητα επιτυχίας λαμβανομένων υπόψη των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας του 2005.

27. Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στη δεύτερη διαδικασία, οι προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 3, 10, 17, 19, 21 και 22 άσκησαν ξεχωριστό ένδικο μέσο από εκείνο των λοιπών προσφευγόντων. Στις 14 Νοεμβρίου 2005, άσκησαν έφεση κατά της απόφασης του διοικητικού πρωτοδικείου της 25^{ης} Απριλίου 2005 που απέρριπτε την αίτησή τους, αλλά δεν ενέμειναν σε αυτή. Συνεπώς, οι έξι αυτοί προσφεύγοντες προσέφυγαν, ως προς τούτο, ενώπιον του Δικαστηρίου εκτός της εξάμηνης προθεσμίας και αυτό το τμήμα της αιτιάσής τους πρέπει να κηρυχθεί απαράδεκτο κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Σύμβασης.

28. Όσον αφορά τους κληρονόμους του Αλέξανδρου Αυγερινού, ο οποίος απεβίωσε το 2005, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα ονόματα των κληρονόμων του εκτίθενται στο δικόγραφο της έφεσης αναφορικά με τη δεύτερη διαδικασία αλλά όχι σε εκείνο της τρίτης διαδικασίας. Σύμφωνα με τη δικηγόρο των προσφευγόντων οι κληρονόμοι του αποβιώσαντος τον υποκατέστησαν μεταγενέστερα στα δικαιώματά του και συμμετείχαν στη συζήτηση της 1^{ης} Μαρτίου 2010 ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Καθώς η Κυβέρνηση δεν αμφισβήτησε αυτή τη δήλωση, το Δικαστήριο θεωρεί ότι μπορούν να υποστηρίξουν ότι είχαν την ιδιότητα των «θυμάτων» στην τρίτη διαδικασία.

29. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, κατά τα λοιπά, η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

30. Σε ό,τι αφορά την πρώτη διαδικασία, η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε την 1^η Φεβρουαρίου 1995, με την κατάθεση της αίτησης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και περατώθηκε στις 23 Ιουνίου 2009, με την απόφαση του διοικητικού εφετείου. Η δεύτερη διαδικασία άρχισε στις 29 Δεκεμβρίου 1998, με την κατάθεση της αίτησης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και εκκρεμεί ακόμη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η τρίτη διαδικασία άρχισε στις 19 Δεκεμβρίου 2001, με την κατάθεση της αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, και εκκρεμεί ακόμη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επομένως, οι διαδικασίες διήρκεσαν αντίστοιχα δεκατέσσερα έτη και τέσσερις μήνες περίπου η πρώτη για δύο βαθμούς δικαιοδοσίας, δώδεκα έτη η δεύτερη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας και εννιά έτη περίπου η τρίτη για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας.

31. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η υπόθεση των προσφευγόντων ήταν πολύπλοκη και το γεγονός ότι αποτέλεσε αντικείμενο συλλογικής προσφυγής επηρέασε τη συνολική διάρκεια που απαιτείτο για την εκδίκασή της. Ισχυρίζεται, επιπλέον, ότι το διακύβευμα της υπόθεσης δεν ήταν

σημαντικό για τους προσφεύγοντες διότι τα σχετικά ποσά δεν είχαν αντίκτυπο επί των ζωτικών πόρων αυτών. Επιπλέον, η τρίτη αγωγή των προσφευγόντων είχε το ίδιο αντικείμενο με τις δύο προηγούμενες και οι προσφεύγοντες γνώριζαν ότι καμία δε θα είχε ευνοϊκή έκβαση. Τέλος, οι προσφεύγοντες δεν επέδειξαν επαρκές ενδιαφέρον για την ταχεία διεξαγωγή των διαδικασιών διότι δεν έκαναν χρήση των διατάξεων που θα τους είχαν επιτρέψει να επιτύχουν τον καθορισμό των δικασίμων σε πιο σύντομα διαστήματα.

32. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι η υπόθεση δεν ήταν πολύπλοκη διότι δεν αφορούσε παρά την ερμηνεία μίας μόνο νομοθετικής διάταξης. Όσον αφορά το πρόβλημα που έθετε ο μεγάλος αριθμός αιτούντων, το οποίο επικαλείται η Κυβέρνηση, τούτο αφορά μόνο τη γραμματεία του δικαστηρίου και όχι τους δικαστές της έδρας. Τέλος, υπογραμμίζουν ότι οι διατάξεις που επιτρέπουν την επιτάχυνση της διαδικασίας εφαρμόζονται σπανίως, μόνο σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως οι συντάξεις ατόμων με βαριές αναπηρίες.

33. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία, και ειδικότερα την πολυπλοκότητα της υπόθεσης, την συμπεριφορά των προσφευγόντων και εκείνη των αρμοδίων αρχών, καθώς και της σημασίας της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

34. Σε ό,τι αφορά την πρώτη διαδικασία, το Δικαστήριο σημειώνει ότι το διοικητικό πρωτοδικείο εξέδωσε τρεις προδικαστικές αποφάσεις σε μία περίοδο μεταξύ Ιουλίου 1997 και Σεπτεμβρίου 2001, περίοδο την οποία το Δικαστήριο θεωρεί εύλογη. Αντιθέτως, οι τρεις αναβολές που ζητήθηκαν

και ελήφθησαν από τους προσφεύγοντες δεν επιβράδυναν υπέρμετρα τη διαδικασία η οποία διήρκεσε πάνω από δεκατρία έτη ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου.

35. Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη διαδικασία, ακόμα κι αν υποτεθεί ότι η διάρκεια αυτής μπορεί να θεωρηθεί εύλογη ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου και του διοικητικού εφετείου, εκείνη ενώπιον του Αρείου Πάγου άρχισε στις 17 Μαΐου 2004 και εκκρεμεί ακόμη. Ωστόσο, μία τέτοια διάρκεια δεν μπορεί να θεωρηθεί εύλογη σύμφωνα με τα κριτήρια του Δικαστηρίου.

36. Ως προς την τρίτη διαδικασία, το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτή ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου διήρκεσε τέσσερα έτη χωρίς η Κυβέρνηση να παράσχει καμία εξήγηση για αυτή τη διάρκεια και αυτή ενώπιον του διοικητικού εφετείου οδήγησε σε δύο αναβολές, αλλά με ορισμούς δικασίμων με μεγάλη απόσταση μεταξύ τους ώστε να μπορούν να θεωρηθούν εύλογοι.

37. Το Δικαστήριο εκτιμά επομένως ότι οι επίδικες διαδικασίες δε συνάδουν με την απαίτηση της «λογικής προθεσμίας». Συνεπώς, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

38. Επικαλούμενοι το άρθρο 13 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την απουσία πραγματικής προσφυγής για την προβολή παραπόνου για τη διάρκεια μίας διαδικασίας.

39. Η Κυβέρνηση αντικρούει αυτή τη θέση. Υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες μπορούσαν, αφενός, να ζητήσουν τον ορισμό δικασίμου σε ημερομηνία πιο κοντινή από εκείνη που είχε αρχικά ορισθεί και, αφετέρου,

να ασκήσουν αγωγή αποζημίωσης στη βάση του άρθρου 105 του εισαγωγικού νόμου του αστικού κώδικα.

40. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι αυτή η αιτίαση συνδέεται με εκείνη που εξετάστηκε ανωτέρω και πρέπει επομένως να κηρυχθεί και αυτή παραδεκτή.

41. Υπενθυμίζει ότι είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν πρόσφερε στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που θα τους επέτρεπε να παραπονεθούν για τη διάρκεια μίας διαδικασίας (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Φραγγαλέξη κατά Ελλάδα*, αριθ. 18830/03, 9 Ιουνίου 2005, §§ 18-23 και *Τσουκαλάς κατά Ελλάδα*, αριθ. 12286/08, 22 Ιουλίου 2010). Το Δικαστήριο δεν διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν βεβαιώνει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

42. Συνεπώς υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 στην προκειμένη περίπτωση.

III. ΕΠΙ ΤΗ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΑΡΙΘ.1

43. Επικαλούμενοι το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι τους στέρησαν ένα μέρος της αποζημίωσης για υπερωριακή απασχόληση την οποία ισχυρίζονταν ότι δικαιούνταν.

44. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι καθώς ήταν όλοι ιατροί και εργάζονταν σε δημόσιο νοσοκομείο, οι προσφεύγοντες είχαν ασκήσει αυτές τις αγωγές ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου προκειμένου να τους

καταβληθεί συμπληρωματική αποζημίωση, καθορισθείσα σε ένα συγκεκριμένο ποσοστό επί του μισθού τους, για υπερωριακή απασχόληση στηριζόμενοι σε μία υπουργική απόφαση της 14^{ης} Ιουνίου 1991. Το διοικητικό πρωτοδικείο απέρριψε τις αγωγές τους, στη βάση μίας προγενέστερης νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας που κήρυξε την υπουργική απόφαση, η οποία προέβλεπε την εν λόγω αποζημίωση, αβάσιμη και ανυπόστατη λόγω μη τήρησης των τύπων περί δημοσίευσης.

45. Η αιτίαση των προσφευγόντων σε αυτή την υπόθεση είναι παρόμοια με την επικαλούμενη σε δύο υποθέσεις του ίδιου τύπου: τις αποφάσεις *Αρβανιτάκη-Ρομποτή κατά Ελλάδας* (αριθ. 27278/03, 18 Μαΐου 2006) και *Αβδελίδης και λοιποί κατά Ελλάδας* (αριθ. 15938/06, 10 Απριλίου 2008), στις οποίες το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής:

«Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προβαλλόμενη αξίωση των προσφευγόντων δεν μπορεί να θεωρηθεί «αγαθό» με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1, καθώς δεν είχε διαπιστωθεί από δικαστική απόφαση έχουσα ισχύ δεδικασμένου. Εν τούτοις, αυτή είναι η προϋπόθεση ώστε μία αξίωση να είναι βεβαία και απαιτητή και, συνεπώς, να προστατεύεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ.1 (βλέπε ιδίως *Ελληνικά Διυλιστήρια Στραν και Στρατής Ανδρεάδης κατά Ελλάδας*, 9 Δεκεμβρίου 1994, § 59, série A, no. 301-B). Ειδικότερα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι, καθόσο χρόνο η υπόθεση των προσφευγόντων εκκρεμούσε ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, από την αγωγή των προσφευγόντων δεν εγεννάτο υπέρ αυτών δικαίωμα απαίτησης, αλλά μόνο το ενδεχόμενο επίτευξης παρόμοιας απαίτησης. Επομένως, η απόφαση 3049/2005 του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο απέρριψε τα αιτήματά τους, δεν μπόρεσε να έχει ως αποτέλεσμα την αποστέρηση των

προσφευγόντων από περιουσιακό στοιχείο, του οποίου τύγγχαναν κύριοι.»

46. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο δε διακρίνει κανένα λόγο για να απομακρυνθεί από το συμπέρασμα αυτό.

47. Έπεται ότι αυτό το τμήμα της προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμο, κατ'εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Σύμβασης.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

48. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

49. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 18.000 ευρώ έκαστος για την ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν.

50. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγοντες επιχειρούν να λάβουν για ηθική βλάβη τα ποσά που θα είχαν λάβει αν τα ελληνικά δικαστήρια είχαν κάνει δεκτές τις αγωγές τους. Τούτο προκύπτει σαφώς

από το γεγονός ότι στην προσφυγή τους αξίωναν αρχικά 18.000 για υλική ζημία και 1.800 ευρώ για ηθική βλάβη.

51. Το Δικαστήριο δε διακρίνει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης υλικής ζημίας, αν υπάρχει, και απορρίπτει αυτό το αίτημα. Απεναντίας, εκτιμά ότι η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «λογικής προθεσμίας» προκάλεσε στους προσφεύγοντες μία βέβαιη ηθική βλάβη η οποία αιτιολογεί την επίδικη αποζημίωση. Λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των προσφευγόντων, τον αριθμό των διαδικασιών, τη φύση της διαπιστωθείσας παραβίασης καθώς και την ανάγκη καθορισμού των ποσών κατά τρόπο ώστε το συνολικό ποσό να συμβαδίζει με τη νομολογία του επί του ζητήματος και να είναι εύλογη υπό το φως του διακυβεύματος της επίδικης διαδικασίας (*Αρβανιτάκη-Ρομποτή και λοιποί κατά Ελλάδας* [GC], αριθ. 27278/03), το Δικαστήριο επιδικάζει για την αιτία αυτή το αιτούμενο ποσό σε έκαστο εκ των προσφευγόντων υπό τους αριθμούς 1 έως 3 και 10 έως 22, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος. Το ίδιο ποσό πρέπει να επιδικασθεί από κοινού στους προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 4 έως 9.

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

52. Οι προσφεύγοντες διευκρινίζουν ότι για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων καθώς και για εκείνα ενώπιον του Δικαστηρίου, έκαστος εξ αυτών αναγκάστηκε να καταβάλει ποσό 9.050 ευρώ. Εν τούτοις, ζητούν μόνο το ποσό των 400 ευρώ συμπεριλαμβανομένων όλων των εξόδων και της δικαστικής δαπάνης.

53. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν τα αναγκαία δικαιολογητικά για τα ποσά που αξιώνουν.

54. Λαμβανομένης υπόψη της απουσίας οποιουδήποτε δικαιολογητικού από την πλευρά των προσφευγόντων και της νομολογίας του επί του ζητήματος, το Δικαστήριο απορρίπτει το αίτημα σχετικά με έξοδα και τη δικαστική δαπάνη.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

55. Το Δικαστήριο κρίνει προσήκον να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* παραδεκτές την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 6 § 1, περιορισμένη στην πρώτη και τρίτη διαδικασία όσον αφορά τους προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 3, 10, 17, 19, 21 και 22, και την αιτίαση την ελκόμενη από το άρθρο 13 της Σύμβασης και απαράδεκτο το εναπομείναν τμήμα της προσφυγής.

2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.

4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει σε έκαστο των προσφευγόντων υπό τους αριθμούς 1 έως 3 και 10 έως 22, και από κοινού στους προσφεύγοντες υπό τους αριθμούς 4 έως 9, εντός

τριών μηνών, 18.000 (δεκαοκτώ χιλιάδες) ευρώ για ηθική βλάβη, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσ αυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσ αυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 3 Φεβρουαρίου 2011, κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

André Wampach

Αναπληρωτής Γραμματέας

(υπογραφή)

Elisabeth Steiner

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. È È Á

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου

εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 14 Μαρτίου 2011.

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετροτσόπουλος